

Nieuwe wetgeving graag, maar niet deze

Duidelijke wetgeving over financiële verslaggeving is hard nodig. Maar Ruud Dekkers en Wim Schoonderbeek slaan met hun pleidooi voor snelle invoering van het huidige wetsvoorstel de plank volledig mis, vindt Peter Sampers. Dat voorstel is namelijk 'achterhaald' en strijdig met de internationale ontwikkelingen.

PETER SAMPERS*

In 'de Accountant' van december 2003 manen Ruud Dekkers en Wim Schoonderbeek de Nederlandse wetgever tot een snelle aanpassing van de wettelijke basis voor financiële verslaggeving in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Met hun bijdrage vestigen de auteurs terecht de aandacht op het feit dat de wet door de huidige ontwikkelingen in financiële verslaggeving op belangrijke punten achterhaald is. Met hun aanbeveling om het op dit moment bij de Tweede Kamer liggende wetsvoorstel snel in te voeren, slaan ze de plank echter volledig mis. Het wetsvoorstel is achterhaald en druist in tegen de internationale *best practice*. Het is daarom wenselijk dat het wordt ingetrokken en vervangen door een (aantal) wetsvoorstel(len) die wel aansluiten bij de internationale ontwikkelingen en bijdragen tot verbetering van transparantie en internationale vergelijkbaarheid van Nederlandse jaarverslaggeving.

Het huidige wetsvoorstel geeft Nederlandse rechtspersonen de mogelijkheid om onder bepaalde voorwaarden (vervroegd) IAS/IFRS toe te passen. Dat lijkt logisch, gezien de verplichte toepassing daarvan voor Nederlandse beursfondsen vanaf 2005, op basis van de daartoe strekkende EU-Verordening. Om deze faciliteit in 2004 nog in te voeren is echter te laat om nog van enige praktische betekenis te zijn voor bedrijven. De bedrijven die onder de Verordening vallen hebben al grote problemen om zich voor te bereiden op de invoering per 2005, onder meer als gevolg van de nog steeds bestaande onduidelijkheden over de inhoud van bepaalde standaarden en over de goedkeuring van de bestaande en nog te verwachten standaarden door de EU. Op dit punt is het wetsvoorstel dus overbodig. Bovendien kent het een aantal inhoudelijke tegenstrijdigheden die invoering ongewenst maken (zie onder meer Beckman, H. (2003), IAS-

wetsvoorstel en richtlijnen voor de jaarverslaggeving, Ondernemingsrecht, 14). Verder beoogt het wetsvoorstel de bestaande keuzemogelijkheden voor de verwerking van goodwill te beperken en een systeem in te voeren dat is gebaseerd op activering en afschrijving. Dat de Nederlandse wet nog steeds toestaat goodwill direct af te boeken van het eigen vermogen is inderdaad zonder meer achterhaald door de internationale *best practice*. Datzelfde geldt echter voor de nu voorgestelde verwerkingswijze. US GAAP is overgegaan op een systeem gebaseerd op activering gecombineerd met impairment tests. Ook IFRS (ED 3) zal deze systematiek gaan volgen. Het wetsvoorstel is op dit punt dus in strijd met de moderne

verslaggevingsregels en internationale *best practice*. Er is een nieuw wetsvoorstel nodig dat, in aansluiting op internationale ontwikkelingen, activering van goodwill voorschrijft gecombineerd met systematische impairment tests en een verbod op afschrijving.

Een derde element van het huidige wetsvoorstel is dat ondernemingen die de jaarrekening opstellen volgens de voorschriften van Titel 9 van het BW, tevens worden verplicht te vermelden of de jaarrekening in overeenstemming is met de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ). Daarmee lijkt de wetgever aan de RJ het exclusieve recht toe te kennen om vast te stellen welke verslaggeving voldoet aan geldende maatschappelijk aanvaardbare normen, passend binnen de door de wet gedefinieerde algemene kaders. De RJ is op dit gebied zeker een competent en belangrijk orgaan. Maar er zijn ook andere bronnen, zoals jurisprudentie, internationale ontwikkelingen en opinies van gezaghebbende auteurs, die inhoud geven aan deze maatschappelijk aanvaardbare normen. Het wetsvoorstel creëert een onnodige beperking voor de mogelijkheid tot vernieuwing en aanpassing van verslaggevingsnormen aan nieuwe ontwikkelingen en interpreta-

Naschrift Ruud Dekkers en Wim Schoonderbeek*

Wij onderschrijven de stelling van Peter Sampers dat het huidige wetswijzigingsvoorstel niet leidt tot een wettelijke basis voor financiële verslaggeving die voldoet aan alle eisen van deze tijd. In het voorstel zijn veel punten niet geregeld, zoals de regelgeving voor de enkelvoudige jaarrekening, toepassen van het Modellenbesluit in samenhang met IFRS en de verslaggeving over financiële instrumenten. Het is daarom jammer dat de tweede nota van wijziging, die in oktober 2003 is ingediend, niets anders omvat dan het wijzigen van de ingangsdatum van de eerdere wijzigingsvoorstellen naar 1 januari 2005.

Anders dan Peter Sampers zijn wij echter van mening dat een stapje in de goede richting beter is dan een verouderde regelgeving ongewijzigd te laten. Dit kan goed worden geïllustreerd aan de hand van de opmerking van Peter Sampers dat het onbegrijpelijk is dat de Nederlandse wetgever niet de optie in de Europese IFRS 2005-Verordening, om IFRS tot 2007 uit te stellen voor ondernemingen die nu op basis van US GAAP rapporteren, heeft overgenomen. Juist omdat de Nederlandse wetgever zo traag opereert kan van bedoelde optie geen gebruik worden gemaakt. De Verordening stelt immers dat van die optie alleen gebruik kan worden gemaakt als het op het moment van publicatie van de Verordening (september 2002) is toegestaan om de primaire jaarrekening op basis van (onder andere) US GAAP op te maken. Bijvoorbeeld in Duitsland is dat het geval, omdat de Duitse wet op dat punt tijdig is aangepast. De Nederlandse wet is echter niet (tijdig) aangepast, zodat dit uitstel tot 2007 niet voor Nederlandse ondernemingen kan gelden.

Noot

* Ruud Dekker is voorzitter PricewaterhouseCoopers Accountants en Wim Schoonderbeek is directeur Vaktechniek PricewaterhouseCoopers

ties. Een aanvullend bezwaar is dat onduidelijk is welke functie de RJ gaat vervullen als Nederlandse beursfondsen verplicht zijn IAS/IFRS toe te passen. Duidelijke wetgeving die dit regelt is dringend noodzakelijk. De nu voorgestelde verplichting schept alleen verdere verwarring en onzekerheid voor informatieverschaffers en -gebruikers. Op grond van het voorgaande is de conclusie van Dekkers en Schoonderbeek dat Tweede-Kamerleden kiezen voor 'het handhaven van verouderde regels boven een transparante en internationaal vergelijkbare verslaggeving voor Nederlandse ondernemingen' onjuist. De Kamerleden hebben terecht bezwaar tegen een slecht en overbodig wetsvoorstel.

In plaats van verdere tijdsverspilling met de behandeling van het bestaande wetsvoorstel kan de wetgever zijn energie beter steken in het scheppen van duidelijkheid rond het wettelijke kader dat vanaf 2005 gaat

gelden voor bedrijven die wel en niet zijn onderworpen aan de IAS Verordening van de EU. Hierbij moet onder meer worden bepaald of IAS/IFRS ook voor de enkelvoudige jaarrekening kan worden toegepast en hoe dit zich verhoudt tot het bestaande kapitaalbeschermingsrecht. Verder moet duidelijk worden welke (in de EU-Verordening opgenomen) opties voor lidstaten de Nederlandse wetgever gaat overnemen. Het is in dit verband onbegrijpelijk dat de Nederlandse wetgever de mogelijkheid om invoering van IAS/IFRS tot 2007 uit te stellen voor ondernemingen die rapporteren volgens US GAAP, nog niet heeft overgenomen. De desbetreffende Nederlandse bedrijven worden door deze nalatigheid in een nadelige concurrentiepositie gebracht ten opzichte van hun Europese collega's. Ook de aanpassing van de Nederlandse wet aan de wijziging van de vierde EG-richtlijn, die toepassing van *fair value accounting*

mogelijk maakt, vraagt om snelle actie. Verder is het van het grootste belang dat de wetgever zorg draagt voor de harmonisatie van interpretaties van IAS/IFRS door nationale rechters en toezichthouders op financiële verslaggeving in de EU. Zonder deze harmonisatie moet worden gevreesd dat de invoering van IAS/IFRS in de EU uiteindelijk niet zal bijdragen tot een verbetering van de transparantie en vergelijkbaarheid van financiële verantwoordingen. Terugtrekking van het bestaande wetsvoorstel en indiening van wetsvoorstellen die deze problemen oplossen lijkt de meest voor de hand liggende manier om snel de noodzakelijke duidelijkheid te scheppen.

Noot

* Peter Sampers is als manager Policies & Directives bij Koninklijke Philips Electronics NV verantwoordelijk voor de door het bedrijf gehanteerde verslaggevingsstandaarden.

Vermelding materialiteit werkt repressief en preventief

Vermelding van de materialiteitsgrens zal de duidelijkheid en betrouwbaarheid van de jaarrekening ten goede komen, denkt Dennis van Donkelaar. Een mening met voorbehoud.

DENNIS VAN DONKELAAR*

Als student accountancy krijg ik 'de Accountant' helaas nog niet automatisch in mijn brievenbus, maar uit de informatie over het decembernummer op de NIVRA-website begrijp ik wel dat er bij de belanghebbenden onduidelijkheid bestaat omtrent het materieel belang. In de (goedkeurende) accountantsverklaring staat namelijk alleen dat er geen fouten (met een redelijke mate van zekerheid) van materieel belang zijn geconstateerd. De manier waarop dat materieel belang is berekend en de grootte ervan zijn niet vermeld. Dit brengt niet alleen verwarring met zich mee voor de gebruikers, maar kan ook bij eventuele tuchtzaken een belangrijke rol spelen. De accountant zou het materieel belang immers naar boven kunnen bijstellen, zodat de fout binnen de grens valt. Daarom lijkt het mij beter dat het materieel belang op de een of andere manier wordt vermeld. Dit zou zowel repressief als preventief werken.

De accountant zal meer aandacht besteden aan het vaststellen van het materieel belang, omdat een 'fout' vergaande gevolgen kan hebben. Bovendien zal hij zich minder kunnen laten leiden door kostenmotieven. Een in verhouding hoger materieel belang verlangt minder controlemaatregelen en betekent voor de accountant meer winst, ten koste van de betrouwbaarheid van de jaarrekening. Hierdoor kunnen eventuele prijsverschillen tussen accountantskantoren ook deels worden verklaard. Verder zou door het vermelden van de materialiteitsgrens de betrouwbaarheid van de jaarrekening stijgen, of in ieder geval door de gebruikers beter kunnen worden vastgesteld. Het probleem blijft dan echter nog bestaan dat het materieel belang subjectief van aard is. De ene accountant kan een andere grens hanteren dan de ander. Hierdoor zijn er in principe dan ook 'kwaliteitsverschillen' tussen accountantskantoren. Bij het ene accountantskantoor krijg je een

betrouwbaarder jaarrekening dan bij een ander. Een oplossing hiervoor is dat er eenduidigheid rond de berekening van het materieel belang ontstaat. Dit zou zich moeten vertalen in aangepaste wet- en regelgeving, waarin duidelijke eisen voor de bepaling van het materieel belang staan. Een gedegen onderzoek naar de huidige verschillen tussen accountantskantoren op dit punt zou misschien ook uitkomst bieden. Verder kan een onderzoek worden gedaan naar interpretatieverschillen van het materieel belang bij de gebruikers. Tot slot wil ik uitdrukkelijk vermelden dat deze reactie mijn mening is en dat ik slechts een vierde jaars accountancy-student ben, waardoor er misschien onjuistheden in kunnen voorkomen.

Noot

* Dennis van Donkelaar is student accountancy (reactie via de NIVRA-website).

Reacties en bijdragen

De rubriek *Opinie* is een podium voor discussie. Wilt u reageren op een artikel in 'de Accountant' of zelf een kwestie aan de orde stellen die van belang is voor het beroep? E-mail naar: deaccountant@NIVRA.nl. Maximumlengte achthonderd woorden.

Het gaat niet om groot of klein, maar om ons vak

Marcel Karman en Aad van Klaren kregen veel bijval voor hun opinie over 'doorgesloten commercialisering' ('de Accountant', juli/augustus 2003). Maar er was ook kritiek, onder meer van Arno Scheepers. Een reactie en aanvulling. 'Het gaat niet om groot versus klein'.

MARCEL KARMAN EN AAD VAN KLAREN*

Onze stelling in het juli/augustusnummer van 'de Accountant' (2003) luidde: *'De door de accountants zelf ingestelde beroepsregels raken niet de kern van de vertrouwenscrisis: de doorgesloten commercialisering. Accountants moeten terugkeren naar het eigenlijke vak.'* Veel mensen delen onze hartenkreet. Dit blijkt ook uit de reacties op de NIVRA-website. Nooit eerder vertoonde een uitslag op een 'webstelling' zo'n eenduidig beeld: ruim negentig procent van de respondenten is het ermee eens.

Het onderwerp vindt brede belangstelling. Naast de commentaren van Gert Smit in de oktober- en novembernummers van 'de Accountant' zegt de titel van het interview met Herman Wijffels in het novembernummer genoeg: *'Commercialisering is doorgesloten'*. In december discussiëren Kees van Tilburg en Ruud Dekkers over de pro's, contra's en risico's van full service. Tot slot spreekt de nieuwe voorzitter Frans van der Wel zich in het januarinumnummer 2004 helder uit tegen grensverkenningen bij controle en advies.

Daarentegen lezen en ontvingen wij ook minder instemmende reacties.

In het decembernummer 2003 van 'de Accountant' reageert Arno Scheepers kritisch (namens de redactie van 'Achter de Komma'). Onze mening zou slechts het vooroordeel van een klein accountantskantoor betreffen. Jammer dat onze mening zo is overgekomen, want wij willen niet overkomen als het braafste jongetje van de klas.

Kennelijk wekken wij de indruk onze kritiek alleen te richten op de grote kantoren. Dit is nadrukkelijk niet onze bedoeling. Wij hebben vooral grote moeite met kantoren - groot of klein - die het beroep uitoefenen ten koste van de beroepsethiek. Die is gebaseerd op beginselen als vertrouwen,

vakbekwaamheid, onafhankelijkheid en onpartijdigheid.

Wij vroegen ons af of een groeiende klantenomvang en internationalisering moeten uitmonden in 'full service'. Terecht menen sommigen dat ook kleinere kantoren een uitgebreidere dienstverlening willen bieden, maar dit eenvoudig niet kunnen. Bovendien ziet men bij de kleine kantoren regelmatig de combinatie van controle- en samenstellingsopdrachten. Uit eigen waarneming kunnen wij vaststellen dat dit laatste bij alle typen kantoren gebeurt.

Scheepers meent dat de kleine kantoren daarbij nog afhankelijker zijn van hun klanten omdat het wegvallen van een klant steeds moeilijker is op te vangen. Dat laatste betwijfelen wij. Is het wegvallen van een grote klant (bijvoorbeeld een beursfonds) bij een groot kantoor niet even moeilijk op te vangen als een grote klant voor een klein kantoor?

Maar er is al veel ten goede gekeerd. De meeste grote kantoren hebben afscheid genomen van de adviesdiensten die het minst bij de accountantsrol passen, en de overblijvende advieswerkzaamheden in gespecialiseerde afdelingen ondergebracht. Onze kritiek richt zich op de steeds verdergaande vercommercialisering, naar groot, groter, grootst. Niet in omvang van het kantoor, maar in omvang en aard van de dienstverlening. En in omvang van de beloning. Het gaat dus niet om een onderscheid tussen groot en klein, maar om vertrouwen en onze beroepsethiek. Wij kennen veel collega's die deze ethiek hoog houden. Zeker ook bij de grote kantoren. Laten wij duidelijk zijn: er is niets mis met een commerciële instelling. Commercie en concurrentie zijn belangrijke peilers voor gezonde concurrentieverhoudingen en prijsvorming. Ook binnen ons vak. Maar aan

commercie zijn per definitie grenzen verbonden, juist ook in ons vak. Herman Wijffels zegt het duidelijk: *'Het allerbelangrijkste is niet de regelgeving maar dat accountants een serieuze discussie voeren over de vraag: Wat is onze missie? Back to basics, dat is het enige antwoord, terug naar de publieke vertrouwensfunctie ... Laat zien dat commercie niet altijd preveleert'*.

Dan de regels, de kern van ons aanvankelijk betoog. Regels zijn slechts een middel en geen doel op zich. Dit geldt ook voor partnerroulatie, waarvan Scheepers zich afvraagt hoe Dubois & Co. hiermee omgaat. Ook wij passen dit principe toe. Partnerroulatie neemt overigens niet het risico weg dat een partner een opdracht wil behouden ten koste van een rechte rug. Tot slot nog het NIVRA en de beeldvorming over ons vak. Met tevredenheid stellen wij vast dat het NIVRA met verve probeert de verwachtingskloof te dichten. Of beter nog: het vertrouwen probeert te herstellen.

Echter, de kloof kan niet alleen worden verminderd door de maatschappij duidelijk te maken wat we doen. Misschien moeten wij op een aantal punten ons doen en laten aanpassen aan wat de maatschappij van ons verwacht. Vertrouwen komt te voet en gaat te paard. Laten we nu stappen zetten. Stappen die a-commercieel kunnen zijn, die pijn kunnen doen. Ter wille van het herstel van vertrouwen. In ons vak en in de mensen die dat uitoefenen en het behoud van de natuurlijke adviesfunctie.

Met Scheepers stellen wij vast dat *'accountant zijn'* nog leuk is! Wij hebben niet beoogd de discussie te laten gaan over *'groot'* en *'klein'*. De discussie moet gaan over het herstel van vertrouwen in de onafhankelijkheid en professionaliteit van de accountant. Onafhankelijkheid die zeker niet alleen met regels geborgd kan worden. Onafhankelijkheid is vooral een houding en een gevoel dat je niet wilt verliezen.

Noot

* Beide auteurs zijn vennoot van Dubois & Co. Marcel Karman is lid van de Commissie Controlevraagstukken en Richtlijnen van het NIVRA. Aad van Klaren was tot begin juni 2003 voorzitter van de gebruikersdelegatie van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Geen goedkeurende verklaring bij fraude

Mag een accountant bij een vermoeden van fraude toch een goedkeurende verklaring verstrekken? Nee, vindt jurist en hoogleraar Wiek Slagter. 'Een beroep op gebrek aan materialiteit moet niet te spoedig worden aanvaard.' Plus een reactie van NIVRA-directeur Gert Smit

WIEK SLAGTER*

In 'de Accountant' van december 2003 (pagina 11) is aandacht besteed aan het ter gelegenheid van het afscheid van hoogleraar André Bindenga gehouden afscheidseminar over het thema 'Herstel van vertrouwen'. Na voordrachten door Herman Wijffels, Piet Hoogendoorn en Karel van Hulle volgde een discussie. De eerste deelnemer daaraan, Henk Meij, zorgde meteen voor de belangrijkste interventie, al werd hij door dagvoorzitter, Hans Gortemaker, snel afgehamerd. Meij was het opgevallen dat in geen van de drie voordrachten over het onderwerp 'herstel van vertrouwen' het woord 'fraude' was gevallen - over preventie, detectie noch rapportering. Zou een remedie niet kunnen worden gevonden in een versterking van de interne accountantsdienst, vroeg hij zich af. De antwoorden van het forum op die opmerking waren mijns inziens niet zeer bevredigend. Volgens Wijffels is het centrale probleem niet gelegen in het niet ontdekken van fraude door accountants. Men kan hoogstens zeggen dat er op dat punt een nieuwe *expectation gap* is. Bij een onderwerp als de bouwfraude is volledige transparantie onmogelijk. Ook Hoogendoorn gaf mijns inziens geen bevredigend antwoord. Indien het officiële NIVRA-standpunt niet anders zal zijn dan hetgeen (toen nog) voorzitter Hoogendoorn tijdens deze forumdiscussie zei, moet worden verwacht dat in de naaste toekomst van herstel van vertrouwen in de accountants nog geen sprake zal kunnen zijn.

Jan Dalhuizen, oud-voorzitter van Andersen Nederland en thans bestuurslid van Deloitte, vindt dat een accountant zijn controlewerkzaamheden pas mag schorsen als er een ernstige verdenking van fraude is. Want de belangen zijn groot en reputatiebeschadiging van een beursvennootschap werkt lang na. Dat is op zichzelf juist, maar

de werkzaamheden behoeven niet te worden geschorst, als de accountant ook bij een minder ernstige verdenking van fraude intern een nader onderzoek gaat instellen. Het is mijns inziens tegenover de samenleving niet te verkopen, als de accountant zich blijft distantiëren van het onderwerp fraude en onregelmatigheden. Dat is veel belangrijker dan een goedkeurende verklaring van de accountant, waarbij hij verklaart geen onderzoek te hebben ingesteld naar eventuele fraude en onregelmatigheden maar overigens geen bezwaar heeft jegens de jaarrekening, nu de accountant een rugdekking heeft door de *letter of representation* van het bestuur.

Ik ben het dan ook in het geheel niet eens met hetgeen algemeen directeur Gert Smit van het NIVRA schrijft in zijn column 'Op de korrel' in 'de Accountant' van december 2003. Smit acht het volledig terecht, dat een accountant ondanks een vermoeden van fraude toch een goedkeurende verklaring verstrekt.

Om twee redenen acht ik deze handelwijze onjuist. In de eerste plaats is het in het maatschappelijk verkeer onaanvaardbaar dat een accountant, hoewel hij weet dat er een vermoeden van fraude is (zij het nog

geen zekerheid), niettemin een goedkeurende verklaring afgeeft. Accountants dienen hun gedrag niet alleen te toetsen aan het oordeel van vakbroeders maar ook aan dat van de gebruikers van de jaarrekening. In de tweede plaats zal een fraude in het algemeen invloed hebben op de jaarrekening, zodat zelfs bij strikte toepassing van artikel 2: 393 BW de accountant in zo'n geval niet zonder meer een goedkeurende verklaring mag afgeven. Er moet uitstel worden gevraagd, of in de goedkeurende verklaring moet een voorbehoud worden gemaakt. Weigering van de goedkeurende verklaring komt pas aan de orde, als het vermoeden tot grote waarschijnlijkheid is verheven.

Fraude kan in vele gevallen van fraude invloed hebben op de inhoud van de jaarrekening. De cijfers kunnen geflatteerd zijn, bijvoorbeeld door voorwaardelijke vorderingen reeds tot vaststaande en bestaande vorderingen rekenen, zoals bij de Amerikaanse dochter van Ahold Foodservice. Er kan sprake zijn van winstverschuiving (Textlite), wegwerken van verliezen via niet geconsolideerde zusterondernemingen (Enron), of van verduistering en andere grote betalingen zonder justificatoire bescheiden of een rechtsgeldig besluit van een orgaan van de vennootschap. Dat kan weer leiden tot vorderingen tot schadevergoeding op de schulden, die in de jaarrekening moeten worden opgenomen, of tot te lage voorzieningen, als geen rekening wordt gehouden met eventuele schadevergoedingen waartoe de vennootschap zou kunnen worden veroordeeld (bouwfraude). Belasting- ►

Naschrift Gert Smit

De heer Slagter heeft gelijk: bij een vermoeden van fraude mag een controlerend accountant niet zonder meer een goedkeurende verklaring afgeven. De conclusie in mijn column van december 2003 had echter betrekking op het specifieke geval van de verhoeren door de Parlementaire Enquêtecommissie Bouwnijverheid. Daaruit kwam naar voren dat de betrokken accountant wel degelijk nader onderzoek had verricht en tot de conclusie was gekomen dat de vermoede fraude geen invloed had op het getrouwe beeld van de jaarrekening. Vanuit het perspectief van de commissie ging het echter om een fraude die nog niet hard was bewezen, reden immers voor een parlementair onderzoek. Wat een vermoeden was voor de commissie, was voor de accountant echter al een feit. Waarbij hij in mijn optiek juist had gehandeld.

fraude kan eveneens leiden tot te lage voorzieningen. Ook het verzwijgen van activiteiten door een bepaalde afdeling heeft mogelijk grote consequenties. Zo verzweeg de treasury-afdeling van de provincie Zuid-Holland het bankiersbedrijf voor de provincie, waardoor de provincie een groot verlies leed bij leningen aan het gefailleerde bedrijf Ceteco.

In al deze gevallen was aan de eis van materialiteit ruimschoots voldaan, ervan uitgaande dat hierbij zowel een relatieve, absolute als kwalitatieve maatstaf moet worden aangelegd.

Anders dan Meij voorstelt, heb ik er onvoldoende vertrouwen in dat dergelijke fraudes door het ingrijpen van een interne accountantsdienst (waar deze bestaat) zouden kunnen zijn voorkomen. Dat geschiedde in de genoemde gevallen ook niet.

Dat hoeft niet te betekenen dat iedere accountant nog een extra scholing als forensisch accountant zou moeten ontvangen. Pas zodra er enige aanwijzing is dat de vennootschap of een aan haar verbonden persoon in strijd met de wet zou kunnen hebben gehandeld, dient de accountant een nader onderzoek in te stellen. Een beroep op gebrek aan materialiteit dient daarbij niet te spoedig te worden aanvaard. Dit zal enerzijds leiden tot een zekere verzwaring van de accountantstudie en anderzijds tot een te rechtvaardigen verhoging van de honoraria van accountants. De verwachtingskloof tussen datgene wat de accountant pleegt te leveren en datgene wat het publiek van de accountant verwacht, moet niet worden gedicht door te trachten die verwachtingen te verkleinen, maar door de diensten die de accountant kan leveren te vergroten.

Noot

* De schrijver was van 1961-1989 hoogleraar aan de economische, de juridische en de faculteit bedrijfskunde van de Erasmus Universiteit en als zodanig mede belast met het onderwijs in ondernemingsrecht voor de accountancy en thans nog voor de controllersopleiding. Van 1989-1993 was hij lid van de Raad van State in buitengewone dienst, en van 1989-2003 verbonden aan achtereen-

Uitslag webstelling

Met het oog op de vertrouwenscrisis moet het accountantsberoep een overtuigend signaal afgeven aan het maatschappelijk verkeer: geen adviesdiensten meer verlenen aan controleklanten van openbaar belang.

	RA	Student	Overig	Totaal
Eens	18	17	11	46
Ooneens	5	5	3	13

Door omstandigheden slechts kortstondig op de website, maar toch nog zestig reacties op deze in het decembernummer geponeerde stelling van Kees van Tilburg. De meeste instemmend. Eén reactie had de vorm van een complete opiniebijdrage (helaas worden anonieme bijdragen niet als artikel in de Opinierubriek geplaatst, maar bij interesse kan de auteur zich alsnog melden bij de redactie). Daaruit: "Het maatschappelijk verkeer heeft geen flauw idee van het theoretische concept 'controleklant van openbaar belang'. Dit is een kunstmatig onderscheid, dat heel fijn is voor de AA en de kleinere RA, omdat deze door kunnen gaan met een manier van werken die blijkbaar bij een niet al te enorme onderneming geen enkel probleem oplevert, maar bij een iets grotere onderneming ineens volstrekt ontoelaatbaar is." Het echte probleem van het accountantsberoep is volgens hem of haar dat de beroepsgroep "collectief heeft gekozen voor degene die de factuur betaalt, en niet voor het maatschappelijk verkeer."

Onder Van Tilburgs medestanders ook een financieel bestuurder: "En niet alleen met het oog op de vertrouwenscrisis. Ikzelf heb als financieel bestuurder altijd al te hoop gelopen tegen ongebreidelde adviesdiensten." Een ander verbaast zich over de nee-stemmers:

"Wanneer wordt het hun eindelijk duidelijk? Wanneer ze zelf onderwerp zijn van justitieonderzoek of hun naam in de krant komt? Is het hemd (adviesgeld) nader dan de rok?"

De tegenstanders vrezen vooral het risico dat met een radicaal afscheid van de combinatie controleadvies, ook de 'natuurlijke' adviesfunctie in gevaar komt. "Een controlerende accountant moet advies kunnen geven naar aanleiding van de controle. Extern toezicht en de onafhankelijkheidsvoorschriften zijn afdoende", schrijft iemand. Een ander wijst er op dat die functie "vooral voor MKB-ondernemingen" belangrijk is.

vogels de advocatenkantoren Schaaap en Partners en Trenité van Doorne (en opvolgers). Enkele passages in dit artikel verschenen eer-

der in het door de auteur periodiek verzorgde nieuwsoverzicht in het veertiendaagse Juridisch-up-to-Date (Euroforum, Eindhoven).